

Kauzalita

V čem vlastně je zakotvena myšlenka kauzality? Jsou tu jen dvě hlavní tradice, protože tu jsou jen dvě možnosti. Starší tradice považuje kauzální vztah za vztah jakési identity příčiny a následku: i když pozorujeme, že se jakoby něco děje, ve skutečnosti (tj. pro hlouběji rozumějící přístup) vlastně nic nového nenastává, ale vše zůstává při starém. To je předpoklad každé matematizace, jejímž cílem je postihnout změny (pohyby) pomocí formulí, které se samy nejen nemění, ale které platí jakoby mimo čas a mimo prostor. Původně však šlo o mýtickou až mytologickou představu osudu, proti kterému nic nepomůže, víme-li o něm z věštby a proto činíme nějaká opatření (známým příkladem je osud Oidipův). Pěkným novodobým a ještě současným příkladem jsou chemické rovnice: na obou stranách rovnice musí být stejný počet atomů příslušného druhu, neboť v průběhu reakce musí jejich počet zůstat přísně zachován, jen jejich „sestava“ (molekuly) se mění. (Proměny stavu energie, od nichž je v rovnicích odhlíženo, mají zase své vlastní formule, vlastní rovnice, a celkové množství energie opět musí zůstat zachováno, jak velí zákon.) Klasickou formulí tohoto pojetí je věta, že příčina se rovná následku (*causa aequat effectum*).

(Praha, 001020-2.)